

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

A Magyar Nemzeti Levéltár Pest Megyei Levéltára könyvkötő-restauráló műhelyének munkájáról

A Pest Megyei Levéltár könyvkötő- és restauráló műhelye több mint 20.000 ifm levéltári és 30.000 kötetnyi szakkönyvtári anyag állományvédelmi munkálatait látja el. A műhelyben jelenleg egy fő, szakirányú, könyvkötő és papírrestaurátori képesítéssel rendelkező személy dolgozik.

Az állományvédelmi munkák tekintetében elsődlegesen a Magyar Országos Levéltár által (az 1995. évi LXVI. törvény 17. § (2) bek. a) pontjában adott felhatalmazás alapján, a NKÖM Levéltári Osztályának hozzájárulásával és a NKÖM Levéltári Kollégiumának egyetértésével) kiadott *Levéltári állományvédelmi ajánlás* (A továbbiakban: Ajánlás) szakmai előírásait vesszük figyelembe, a munkák sorrendjének tervezésénél pedig elsődleges szempontként a fokozott kutatásnak kitett iratanyagok fokozatos állagmegóvását, valamint a veszélyeztetett vagy fertőzött iratanyagok fokozatos kezelését tartottuk szem előtt.

A kötészet és restaurálási feladatokat kizárólag az állományvédelmi munkatárs láthatja el, a munka nagysága miatt viszont az iratanyag előkészítésében és a tömeges (pl. fertőtlenítési munkálatokban) a levéltár egyéb dolgozói is részt vettek, a megfelelő utasítások és óvintézkedések figyelembe tartása mellett.

A 2012. évben sikeresen lezártuk az eddigi legnagyobb fertőtlenítési munkát Nagykőrösi Osztályunkon, ahol elejét tudtuk venni a penészfertőzés további terjedésének. A tavalyi évben a munkát a tárolóeszközök és polcok lemosásával, fertőtlenítésével folytattuk, melyet folyamatosan végzünk. A Nemzeti Kulturális Alap Közgyűjteményi Kollégiuma támogatásának köszönhetően Fióklevéltárunkban korszerű digitális hő- és páramérő berendezéseket is felszereltünk, hogy ezek adatainak folyamatos elemzésével elejét vehessük a hasonló helyzetek előfordulásának.

A műhely feladatainak legnagyobb részét a bekötött levéltári állomány kezelése, fertőtlenítése, javítása és újrakötése teszi ki. A kutatói igényeknek megfelelően elsősorban a családfakutatók által gyakran használt, így a fokozott igénybevétel miatt rongálódott anyakönyvi másodpéldányok kezelését tekintettük elsődleges feladatunknak (1-2. kép)

Részben szintén kutatói használatra vezethető vissza a különböző segédkönyvek (iktató- és mutatókönyvek) állapota, emellett azonban már maguk az iratképzők is rossz

állapotú vagy kötés nélküli példányokat adtak át intézményünknek. Ezek újrakötésére, több esetben fertőtlenítésére szintén szükséges, ami gyakran csak igen aprólékos munkával oldható meg. (3. kép)

Ugyancsak precíz munkát igényel az egyedi dokumentumok kezelése, amelyeknél szintén nemcsak a tisztításra, de komoly javítási munkálatok elvégzésére, pótlások betoldására van szükség. A kezelt iratok között nemcsak modern kori, de számos 18-19. századi kézirásos dokumentum is megtalálható. Külön említést és fokozott odafigyelést érdelemnek speciális állományaink, mint például a címereslevelek gyűjteménye, amelyek darabjainak tisztítását, a helyhiány miatt századokon át összehajtogatva tárolt darabok kisimítását, szintén saját műhelyünkben oldjuk meg, szűkülő kapacitásunk mellett évente néhány darab kezelésével. (4-6. kép)

Amint említettük, szintén egyfős műhelyünk látja el mindkét szakkönyvtárunk (budapesti és nagykőrösi) állományvédelmi teendőit. Kutatóink kiszolgálása érdekében igyekszünk naprakész segítséget szolgáltatni, elsősorban a helytörténeti művek és folyóiratok gyűjtésével és használatra bocsátásával. Gyűjteményünk értékes darabjai azonban szintén folyamatos állagmegóvásra, a gyengébb, elsősorban papírkötésű vagy sokszor forgatott, bekötött folyóiratok újrakötésre szorulnak. (7-8. kép)

Speciális gyűjteményt jelent Nagykőrösi Fióklevéltárunk helyi újságokból álló gyűjteménye, amelynek javítása, újrakötése szintén folyamatos munkát igényel. (9-10. kép)

Személyi állományunk mellett sajnos intézményünk anyagi lehetőségei is korlátozottak, így pótolhatatlan segítséget jelentett feladataink teljesítéséhez az NKA Közgyűjteményi Kollégium támogatása, melynek révén a munkálatok végrehajtásához szükséges állományvédelmi anyagok beszerzését a 2013. évben meg tudtuk oldani.

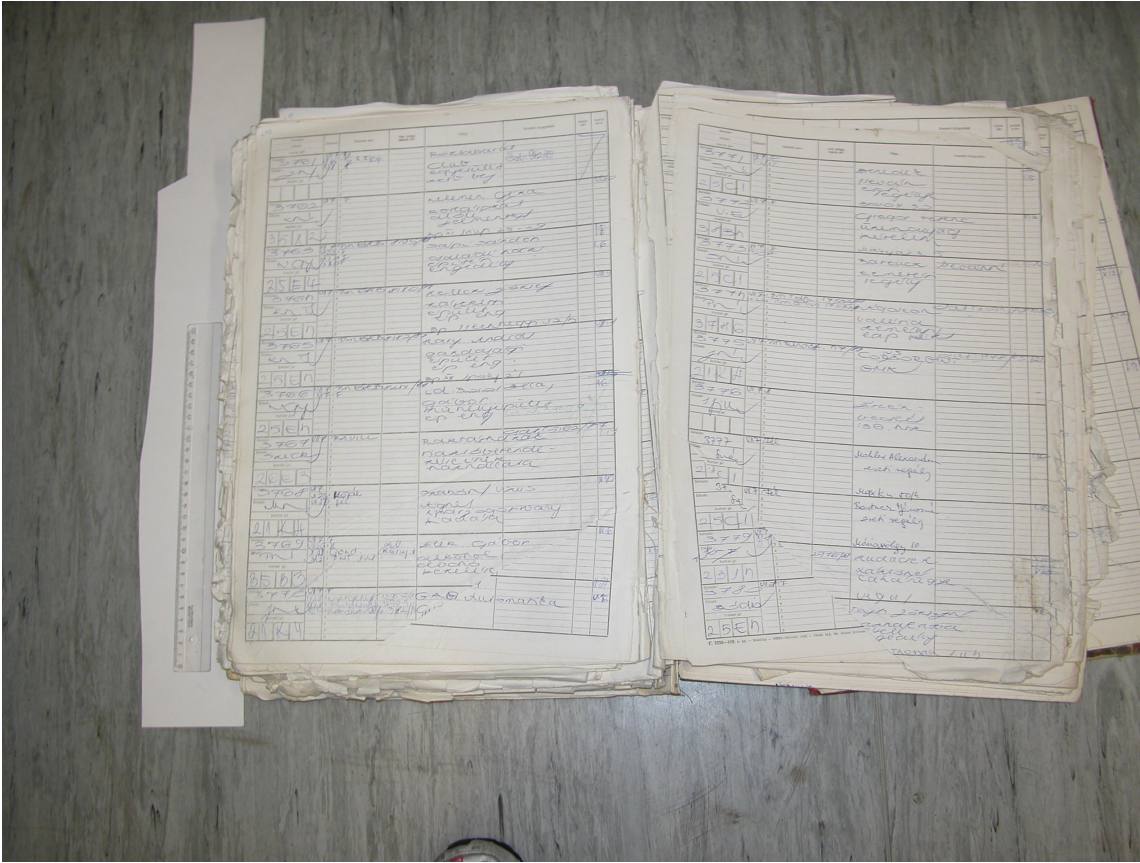

1. kép: Erősen rongálódott anyakönyvi másodpéldányok

2. kép: Újrakötött másodpéldányok eredeti raktári helyükön

3. kép. Lapjaira bomlott iktatókönyv

4. kép. 18. századi adószedői összeírás

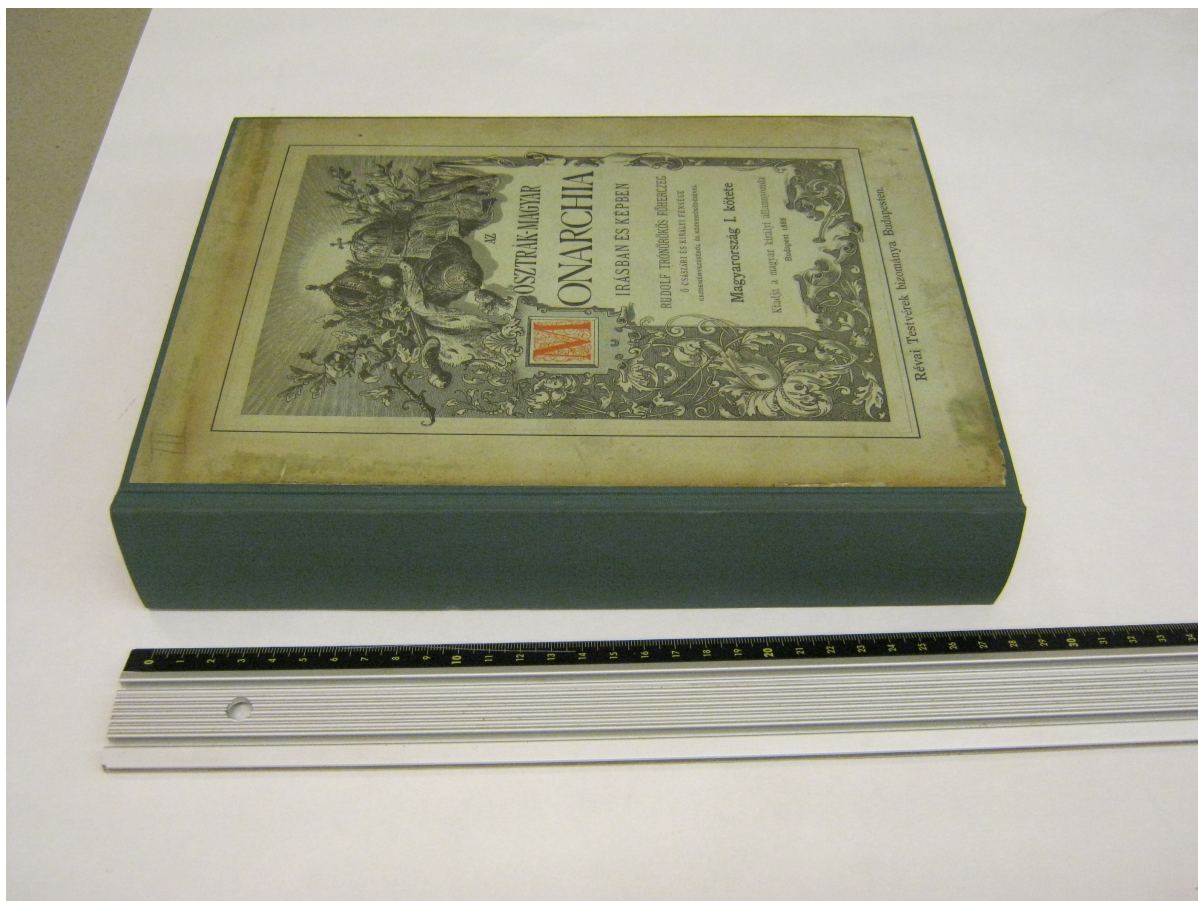

5. kép. Összeírások kezelése (szárítás, pótlás közben)

6. kép. Kezelt címereslevél (festett képpel, pecsétvédő filc tokkal)

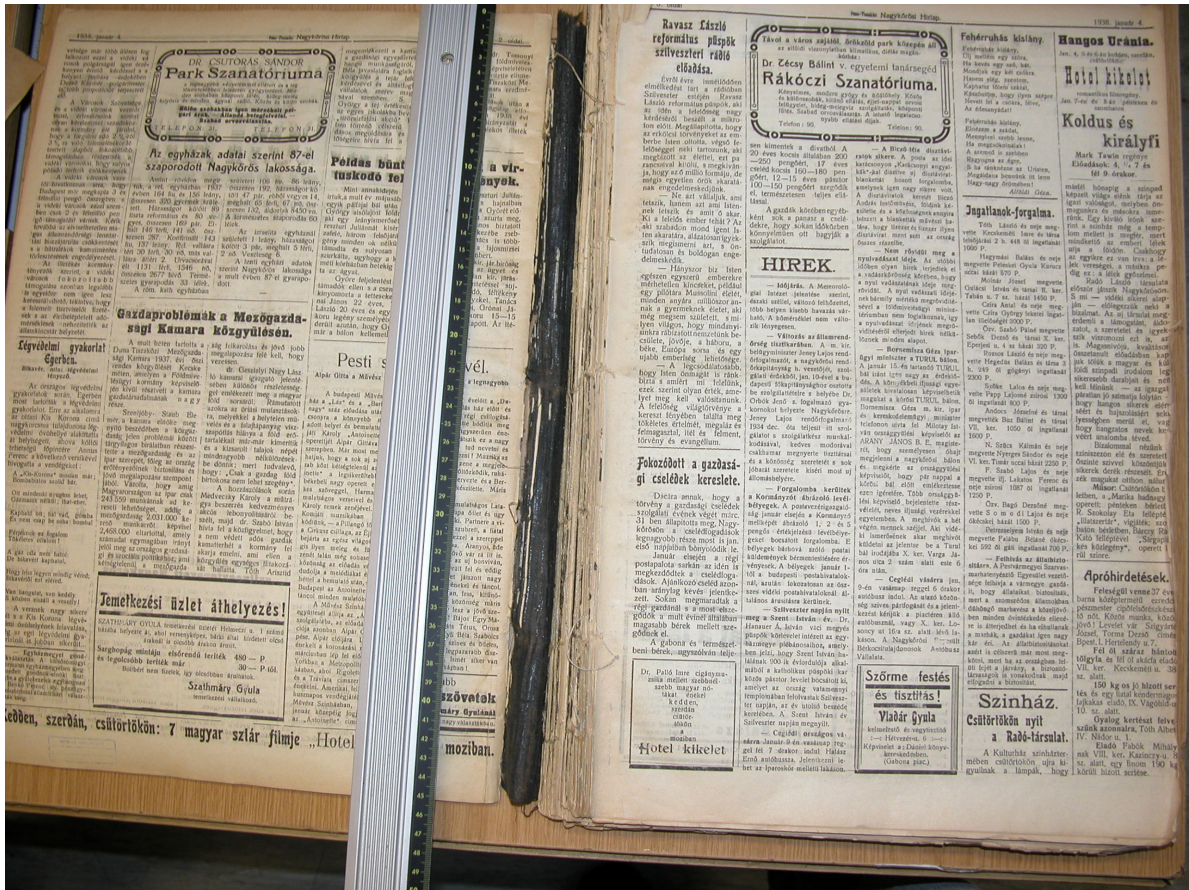

7. kép Újrakötött (eredetileg papírkötésű) 1888-as kiadású mű

8. kép Újrakötött folyóiratok sorozata

9. kép Nagykovácsi Híradó

10. kép Nagykovácsi Híradó